

Budapest, 1876.

2. szám.

Január 13.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

A jogállam

(Cs. J.) Államférfiaink és journalistáink annyiszor s oly fennen hangoztatják ez újabb jelszót, hogy végre a higgadtabb érzelmű közönség is e fogalom alatt csak a tökély példányképét véli rejleni, s ha a szabadelvű kormányok egyházellenes önkénykedő rendszabályait meg is kezdi támadni, azonnal elhallgat, mihelyt a jogállamra történik hivatkozás.

Oh ez olyan alkalmas argumentum! Ha már az igazság erős pajzsán minden érv darabokra törött, még mindig megmarad egy menedék, egy felkiáltás: de jogállamban miképen lehetne ilyet tűrni!

Olyan szép eszme az a jogállam, melyben minden viszony, minden cselekvés törvények által van körülírva, s szabatosan kijelölve, hol mindenki csak arra köteleztetik, amit a törvény parancsol s csak az bűnhődik, ki a törvény rendeletét sérti meg, — hogy nem is csodálkozhatunk, ha az emberiség most ezen eszme után rohan s szánó mosolylyal tekint a patriarchalis ősökre, kik törvény nélkül teljesítették kötelességüket nem is annyira büntetéstől félelemből, mint inkább csak azért, mert lelkismeretük kívánta.

Az eszme mindenestre szép, de lássuk, miképen fogják azt fel kortársaink, mert tudjuk, hogy a szavakhoz a fogalmat az emberek esatolják.

Ha szabadelvű államférfiaink működésében az irányadó alapelveket akarjuk megismerni, legjobb, ha a positiv philosophia embereit hallgatjuk meg, mert ezen iskola azonos a mostani vallásellenes s materialistikus iránynyal.

Litré positivista kimondotta, hogy dogmák nélkül nincsen erkölcsi rend s miután szerénte a keresztény domák ideje lejárt, azt a tanácsot adta az állam vezetőinek, hogy tekintet nélkül az erkölcsiségre kíséreljék meg a kormányzást s vezessék a társadalmi életet.

Ebből kifolyólag a jogállam fogalma alatt oly társadalmi szervezetet kell értenünk, mely az erkölcsiség igénybevétele nélkül tételes törvények által tartja fen a társadalmi rendet. Nem veszi tehát tekintetbe az egyes alattvalók erkölcsi állapotát, hanem az egyént önmagára hagyva csak annyiban ohajtja korlátozni, amennyiben a külső rend fentartása követeli. Elhanyagolja ekként az egyesek valódi érdekét s az államnak omnipotentia tulajdonítatik.

Epen ellenkezőjét látjuk ezen főtörekvésnek azon korban, midőn az erkölcsi tökéletesedés vágyától ösztönözötve százanként hagyták oda a társadalmat és erdőkbe vagy pusztákba vonulva csupán egyedi céljoknak éltek. Megvetették ugy szolván a jogi intézkedés szükségét, mert elégnék tartották az erkölcsi törvényeket. Mintha a mostani jogállammal szemben erkölcsállamot akartak volna létesíteni, holott ily merev elkülönzésben mindakettő egyaránt neveltséges. Amaz egy műkerthez hasonlít, melyben minden fa és esemete a kertész sarlója alatt az összalakzathoz arányosított időmöt nyer, amint a kertész szeszélye hozza magával, emitt pedig egyeseknek tulterjeszkedése a többieknek elnyomását okozza.

Az ily értelemben vett jogállam mit sem tehet a jellemtelen és gonosz lelkű egyénnel szemben. sőt ellenkezőleg eszközül silányul az ilyenek kezében, hogy a becsületes, józan gondolkozású polgárokat, kik nem voltak eléggé ovatosak, kifosztani s tönkre tenni segítse. A plutochratia s pauperismus kimaradhatlan következménye az ily formalitásokhoz kötött s belső erkölcsi erőt nélkülöző államéletnek. Az önzetlenség, hazafiság s a közügyekért lángoló lelkesedés, melyek nélkül Guizot nem tud képzelni népképviseleten alapuló alkotmányt, egészen ismeretlenek lesznek a csupán pénzért dolgozó honfinak, mert az erkölcs nélkül értett jogállamban csak törvényszerűség kívántathatik, sem több sem kevesebb.

Mi katolikusok nem vágyódunk, de nem is szorultunk ily államra, mert az erkölcsi rend feltétele, a szilárdan megalapított dogmatikus hittanok birtokában vagyunk, melyek mindnyájunkat kell hogy áthassanak és tételes polgári törvények nélkül is kiszabják a hívőnek eszelekmódját a végletekig vitt jogállamban épen úgy, mint Afrika pusztá sikkjain.

Am forduljon a jogállam eszméjéhez mint végső mentő deszkaszálhoz azon felekezethez, melynek hitetikelyei simulás útján lassankint elvesztették eredeti értelmüket, de mi katolikusok nem engedjük magunkat a szép czégér által tévutra vezetett, mert a mi társadalmunk alapja marad, mint volt, örökké a tiszta erkölcs s erre alapítjuk majdan a törvényeket, nem pedig megfordítva, egy országgyűlési celebritás eszmeszüleményére az erkölcsi tanokat.

A versengők.

Allegoria.

A véghetelenség mérhetlen terén
Három testvér, a Mult, Jövő s Jelen,
Mint az agg Időnek gyermekei,
Egymás között verengni megjelen.
Versengésöknek tárgya az vala,
Hogy eldöntsék végre maguk között,
Melyiknek volna nagyobb érdeme
A földön élő emberek fölött?

*

Először a Mult, mint testvérinél
Előbbszülött, imigy beszélgetett:
»Testvéreim! már ismerjétek el,
A legfőbb érdem illet engemet:
A föld tudósi amit tudni hisznek,
Tőlem hallották s nyerek egyedül;
A legbölcsebb tőlem kér tanácsot,
Velem beszél előbb terve felől.
Hozzám jönnek tanulási vágyból
A földön élő kicsinyek s nagyok,
És elismeréssel mondogatják,
Hogy az élet tanára én vagyok.
Reám bizza az emberi nemzet
Amit csak alkot szépet és nagyot,
Nézzetek jól szét sötét lakomban,
Hogyha nincs-e mind megőrizve ott?
Amit Jelen te szerzesz a földön,
Elveszne mind, ha én nem őrzénem;
És rád Jövő számítani ki merne? —
— Így hát a legfőbb érdem az enyém.«

* *

A mult szavára a Jelen felelt;
Állítván, neki van főérdeme.
»Kérdjétek — mond — minden egyes embert,
Vajjon nem a Jelennek élnek-e?
Nálam leli örömét a kéjencz;
Bizonytalan Jövőre nem figyel;

A Multat ő csak nevetni szokta
Gyermek számára irt meséivel.
Mult! téged csak akkor emlegetnek,
Ha a Jövönél nincsen már remény,
S hogyha én se nyujtok semmi életet.
— A főérdem így hát az enyém.«

* * *

A Mult s Jelen beszédei után
A Jövő szólt komoly nyomatékkal:
»Hasztalan — mond — minden törekvéstek!
Hagyjatok föl hű szavatokkal!
Mi vagy te Mult?? Halál gyöttrő képe,
Melyre csak fájó könyök hullanak;
Szörnyű sirbölt, hol a bús gyász virraszt,
Orizve szegény néma holtakat.
Mit ér a tudomány, melyet birtokolsz?
Mit a csillogó kincs s tapasztalat,
Ha azokat — kik hasznát vehetnék,
Halva tartod lábaid alatt? —
— És te Jelen, ki szintén szólni mersz!
Még te beszélsz érdemről, ki csupán
A Multnak gyűjtöd pazar tettedet,
Könnyelműen járva élvek után?
Minden nyomor, a föld minden átka
Tőled szület' a Multnak terhire;
S ha én Jövő nem lennék, — valld be csak —
Örült kétségnek vége lenne-e? —
Jól alkota engem, Jövőt az Ur,
Hogy lennék végtelen reményteli,
Kinél a csüggedő — avagy már halott;
Szíve vágyát — s életét fölleli.
Kit Jelen hóhér keze kinez,
S reményvesztten a Mult sirjába ás,
Azokra én, csak én, Jövő — vagyok
Uj örök életre feltámadás.«

Ki őket némán végig hallgatá,
Az anyjok volt, az agg arzu Idő;
Ő zárta be a gyermekes vitát,
Ítéletét imigy adván elő:
»Amin vitáztatok egymás között
Előbb színem előtt jó gyermekek,
Arra ítéletem im ebből áll,
Jegyezzétek jól meg, figyeljétek:
»Isten az, ki minket megalkotott,
Hogy kísérjük a földi lényeket
Bölcsőjökéből sirjokba s onnan át
E végtelenbe, hova léptetek.
Mit a halandóért tesztek velem,
Kötelemünkben áll megtemünk neki;
Ezért az érdem s dicsőség tehát
Csupán a bölcs Teremtőt illeti.«

Beregi Sándor.

A z s i d ó l e á n y .

Beszély

Maszlághy Ferencztől.

(Folytatás.)

II.

Rebekka lement a sötét lépcsőkön, mint ki jól ismeri az utat, minden akadály nélkül. Ott lenn egy terjedelmes boltozatos alacsony szobába lépett, mely a felső padozat szélén levő két kicsiny ablakból nyert világot. A szoba meglehetősen szennyes volt. Középen állott egy kihuzó asztal, szennyes abroszszal leterítve, mellette néhány szalmaszék. A szoba többi részét két alacsony ágy s néhány szekrény foglalta el. Az asztalon egy párolgó tál állott, abból kanalizott Áron.

Egy vén asszony ott suttongott a szögletben. Midőn az ismerős lépteket meghallotta, elővánszorgott, levette Rebekka válláról a kendőt s szótlán eltávozott egy kicsiny ajtón a mellékszobába.

Áron felveté szemeit Rebekkára, ki gondtalan s bizonyos elégtelenséggel járt föl s alá a szobában. Nem látszott sokat törődni Áronnal.

— Hol voltál oly sokáig Rebekka? szólta az ifju letéve kezeit az asztalra.

— Vajjon számot adjak-e neked? felelt a leány egy nemével a megvetésnek. Nem mondta meg atyám?

— Nem mondott semmit Rebekka!

— Akkor ne tudd meg te sem!

— De én vártalak. Nagyon epedve, vágyva vártalak, sohajtá az ifju. Nyugtalan voltam miattad. Korán mentél el, s csak délben jöttél meg. Messze voltál. Te nem vártál rám soha, Rebekka, te nem tudod, mit tesz az, — várni.

— Nem törődöm aggodalmaiddal.

— De én törődöm veled. Pénzt voltál keresni, Rebekka. Ne tagadd, tudom.

— Ha tudod, boldogulj vele.

— Tenném. De ad-e nekem Isai egy fillért? Nem te könyörülsz-e rajtam olykor? De nekem nem kell pénz tőled. Ül le Rebekka! Te fáradt vagy. Ül mellém. Ne félj tőlem. Nem kell pénz tőled. Minek nekem? E napon veled akartam enni. Az engesztelés napja van, tudod azt Rebekka? Veled akartam enni. Máskor, még néhány év előtt, mikor kisebb voltál, hogyan örültél e napnak! Most már nem örülsz neki ugy-e? Hol voltál, mondd meg!

— Pénzt hoztam atyámnak, ha tudni akarod. Tőkét és kamatokat. Már veszte volt, mert aki birta, gazdag volt egykor, de most szegény. Mindegy — én elhoztam. Isai nem vesztett semmit.

— Ó soha sem veszt. Te vagy szerencséje. Veled mindenki boldog és szerencsés. Csak én nem.

— Bohó gyerek!

Áronon annyira erőt vett a fájdalom, hogy könyei hullottak kanálába. Areza nagyon szomorú volt. Hanem azért evett egész buzgósággal.

Rebekkára nem hatott e megindultság. Mintha egyszerre másra gondolt volna. Leült egy székre s maga elé nézve, — gondolataival látszék foglalkozni. Volt arcában bizonyos merengő, tétova fájdalom, mely nem írta ugyan le magát határozott vonásokban, de mélyebb emberismerő felismert volna e rögtön elkomolyult arcban egy sötét gondolatot, valamely kinzó eszmét, minők álmatlan éjeken az emlékezet kinjai alatt vergődő lélekben születnek.

Hanem Áronnak nem voltak ily mélyre látó szemei. Áron sirt és evett. Szíve vérzett, de gyomra egészséges volt.

A hosszú csöndet nem szakasztá meg egyéb, mint hogy Áron jól lakott. Megtörülte nagy busan száját, aztán felkelt az asztaltól.

— Nem akartál velem enni e napon, szólta keserű hangon a mélázó leány elé lépve, — majd ennél még velem. Te gyülsz engem Rebekka!

— Te pedig örjöngsz — szólta a leány, — hogy ilyeket beszélsz. Vesztegesd másra figyelmedet.

— Jól van, jól — mormogá Áron — hanem én ismerlek, s vigyázok reád.

E perczben a vén Isai hangja hallatszék.

— Megyek a boltba Rebekka! Megyek. Vigyázok reád!

Áron fölment a lépcsőkön. Nem sokára lejött Isai, a vén ősz zsidó. Mosolygó arca mutatta, hogy most jó kedvében van. Odament leányához, szótlán megsimogatá tömött fürteit s füléhez hajolt.

— Menj — én is jövök mindjárt. Ma kettős ünnep van!

Rebekka fölkel s az alacson ajtón eltávozott.

Midőn léptei elhangzottak, Isai elővoná a tömött erszényt s nagy hévvel olvasgatá a pénzt. Beesett szemei kigyultak, ajka reszketett a számításnál. Meg volt elégedve. Midőn készen volt, ovatosan körül tekintett, s csöndes léptekkel megindult, az alacsony ajtó felé.

III.

Minő pazar fény és pompa ez. Széles, alacsony terem van szemeink előtt, melynek falait drága szőnyegek borítják; rajtok értékes ódon képek, gazdag arany rámás tükrök. A butorzat minden darabja egy-egy remek a régi művészi világból. Mesterileg faragott szekrények, asztalok, karszékek, drága selyemmel bevont kerevetek az egész fal hosszában végig vonulva. Az egyik szögletben áll egy remekmivű asztal, azon egy hétágu gyertyatartó, nehéz vert aranyból, minden ágban égő mécs. Az egész termet puha, ruganyos szőnyeg fűdi. Az alacsony boltozat tetejéről csillagsugaras csillár függ alá, vakító fényt terjesztve. Keleti pompa és rendtelenség. Minden butor más korbelt, de annyi műremek. Egy nagy háts karszékben, a hétágu méces előtt ül Isai, az ősz héber, sötét selyem, hosszú prémes kabátban. Fején bibor bársony főveg van. A lámpa fényénél arca ősi patriarchalis képet mutat. Hosszu fehér szakála festői külsőt ad tekintének. Egy nyitott nagy könyvből olvas fenhangon, nagy buzgó-

sággal hajtogatván magát minduntalan. Hangja reszketeg már, de azért erős és szívhez szóló. Vajjon ki hallgatja őt?

Ott, a terem végében egy biboros ottománon nagy kényelemmel fekszik egy fiatal hölgy, igéző keleti öltözetben, finom, simulékony selyem kaftán takarja tagjait. Hosszu selyem fekete haja vastag tekersekben le van eresztve, s a padozat szőnyegeit sepi. Gyönyörű egy jelenség e festői öltözetben. Szébb, minőt mérész képzelem fest a felszárnyaló lelkesülés pillanatában. Mély tüzi sötét szemei oly bűvösbájosan villognak a tündéri fényben! Piros, hallgatag ajkai annyi epedésről beszélnek. Néha kis keblére szoritja kezét, melyen drága köves ékszerek csillognak; s alig hallhatólag sohajt.

Ez Rebekka — Isai leánya.

Isai pedig olvas nagy áhitattal s nem szemléli a hatást.

»Hol van a ti anyátok válás-levele, melylyel eleresztettem őt? Vagy ki az én hitelezőm, kinek eladtalak titeket? Ime a ti gonoszságtokért adattatok el, és bűneitek miatt eresztettem el anyátokat.«

»Mert eljöttem és senki sem volt jelen, hittalak s nem volt aki hallja. Valjon megrövidült-e, és esekély lett-e kezem arra, hogy megválthassalak? Vagy nincs bennem erő szabadításra? Ime én dorgálásommal elpusztítom a tengert, a folyó vizeket kiszárasztom, meghoradnak a halak víz nélkül és meghalnak a szomjuság miatt.«

»Sötétségbe öltöztetem az eget és gyászruhával fődözöm be azokat.«

— Hallod Rebekka?

— Ez a mi nyomoruságunk, felelt vissza a leány halk és fájdalmas hangon. Miért tanítál erre atyám? Szeretnék nem tudni semmit. Akkor könnyebben viselném el a sorsot. Mit ér nekem a föld alatti rejtett pompa és kényelem, ha fölötte agúny és megvetés áll? Mit érnek nekem kincseid, mikről a világ mit sem tud, azok nem tanítanak engem boldogságra. Mit ér nekem az, ha éveken át tanítasz, oktatsz, s mindazt, mi benned van, belém átülteted. E könyv boldogtalanná tett engem.

— Rebekka! szólt az ősz zsidó nyugodtan, — sokszor mondtam neked, rád nagy sors vár. Nemzetségem minden reménye benned van. Miért nem születél fiúnak? Akkor hivatva lettél volna megvetett fajunknak nagyobb szolgálatot tehetni. De így is sok, amit tenni fogsz. Eszed van, lelki erőd van, te meg fogod érni fajunk jobb napjait. Megéred az időt, midőn nem kell takarnod azt, amivel birsz. E könyv tanított téged hinni és remélni.

— De nem tanít szeretni. Te a gyűlöletet szítottad föl szívemben.

— Azok iránt, kik minket gyűlölnék.

— De engem kinez ez az érzés. Még hallom az özvegy asszony siralmát, kinek vagyonát ma dobrotítottad. Hogyan sirt, hogyan zokogott! Hogyan kért könyörületre. Láttam éhező, rongyos gyermekeit. Megkeményítettem szívemet. Nem indultam meg. Láttam

szédült agyát öngyilkos férjének, kit akkor hoztak haza. Átok ragadt a te pénzedre, atyám!

Isai keserű mosolylyal hallgatá e szavakat.

— Nem volnál leányom, ha téged ez is bántana. Mi egyesek szenvedése ahhoz képest, mit nemzetségünk századokon át elviselni kénytelen volt! Elmondjam újra, mit annyiszor hallottál, a gyötrelmeket, az üldözést melyeknek évek során át kitéve voltunk? Még a rongyos koldus is büszke velünk szemben; hát még a fényes koldus! Elfelelted ezt? Megtorolatlan akarod viselni a bántalmakat, melyekkel minden lép-ten találkozol? Mit vétettél te az embereknek, hogy csak saját fajdbelije előtt van tiszteleted? Koronát hordhatnál homlokodon, s kénytelen vagy megalázní magad az utolsó por előtt. Miért? Mert zsidó vagy. A zsidót megvetik, üldözik mindenütt, — az egész világon. A zsidóban minden rossz és alávaló, — csak pénze, az jó. Az kell. Ha a társadalomban nem maradt más fegyver kezünkben, mint a pénz, ne ítéljen el senki, ha azzal védjük magunkat. Lesz idő Rebekka, midőn e kincseknek, miket éveken át gyűjtöttem, nagyobb értéket fogsz tulajdonítani.

— Soha! Szeretnék szegény lenni, koldus lenni, boldog lennék bizonynyal.

Isai hosszasan tekintte leányára. A hang, melyen e szavak mondvá voltak, nem volt ugyan előtte ismeretlen, de mindig bizonyos ösztönszerű aggodalomba ejté. Az ismeretlen jövő félelme volt ez.

— Miért huzódól vissza saját fajdbeliektől? Neked csak ott teremhet boldogság. Bátran választhatsz magadnak férjet. Nem élek jogommal, nem erőltetek senkihez. De te nem akarsz választani. Így akarsz elszáradni. Ne várd az időt, míg én kényszerítelek.

— Meglehet, hogy már választottam.

Az ősz zsidó arcán egy pillanatra az öröm tüze lángolt föl. Hanem rögtön mint egy sötét sejtelemtől megkapatva összerendült.

— Legyen bárki, szólt indulatos hangon, — áldásom lesz vele. Veled öröklé mindazt, amit bírok, amit én és őseim sok éven át lassan, nagy nyomor között gyűjtöttek. Szolgája leszek neki, ha boldoggá tesz. A kincs, mit bírok — és én sokat bírok, — ama világot nyitja meg előtte, mely nekem zárva maradt. Naggyá és hatalmassá teszem. Legyen bárki, szegény, nyomorult, elvetett. De ha, — mitől Jehova őrizzen meg, — keresztény, akkor. Rebekka! minden gyűlöletem, mely fajom elnyomói iránt lelkemet égeti, benned összpontosul. Ezt el ne feledd!

S az ősz zsidó lehajtá fejét a nyitott könyvre s esőndesen zokogott. A hétágu mécs kísérteties fényt vetett a görnyedő alakra. A leány látta atyját zokogva s megindult rajta. Hozzá lépett, s gyöngéden föléje hajolt.

— Ne félj atyám. Akit én választottam, azt még az életben nem találtam föl, — csak szívemben él.

(Folytatása következik.)

TÁRCZA.

Tacitus az első keresztényekről.

(Vége.)

Nero bizonyára soha sem volt vallásos fejedelem, daczára, hogy az érmeken mint pontifex van ábrázolva. Semmi sem bizonyítja, hogy a keresztények üldözése által a római isteneket akarta volna védelmezni. Még az állami institutiók védelmével sem törődött. A védelem föltételezi a támadást. Már pedig hogy lehettek volna a keresztények veszélyesek a közrendre, ők, kik az életet száműzésnek tekintették és társadalmi állapotukat tehernek? Igaz, hogy szemökre vetik a közügyekkel való nem törődést, de az nem azon bűn, amelylyel az összeesküvéket és pártosokat vádolni szokás. Valószínű, hogy a császár hallott a keresztényekről Poppaeától, ki a zsidókat védelmezte, sőt amint Josephus állítja, hajlott a zsidó valláshoz (*θεοσεβής* *ἦν*). Lehet, hogy Poppaea eszköze is volt a zsidó rágalom besugárásának. Azonban már akkor teljes hatalma volt Nero fölött, midőn Pál Rómában időzött és tudjuk, hogy az apostol két évig volt a városban, akadálytalanul hirdetve az új tant. Azt is tudjuk másfelől, hogy ezen időben a római zsidók, ha nem is éltek valami jó egyetértésben a keresztényekkel, mégis békében éltek azokkal, ignorálván az okokat, melyek Ázsiában testvéreiket az új felekezet ellen izgatták és oly heves vitákat keltettek a körülméltetést illetőleg. Így a keresztények e borzasztó üldöztetését nem tulajdoníthatjuk, csak a vak szeszélynek. Minden kormány történetében vannak sötét órák, midőn a hatalom valamely nagy bűn elkövetése után, melynek tetteseit nem ismeri, vakon sújtja, kikre véletlen gyanu vagy bárgyu előítélet nehezedik. Ekkor a törvényes eljárást ily okoskodás helyettesíti: Ha nem is követték el a bűnt, mégis akarhatták, kívánhatták és gyönyörködtek volna benne és követték el másokat. Az állam mitsém veszít, ha megszabadul tőlök, sőt mindent nyerhet. Ugyanígy gondolkozott Tacitus, midőn a Szardíniába száműzöttekről beszél. És ugyancsak tette Nero Róma égése után.

Róma borzalmas égése előtt ismeretleneket lehetett látni, amint égő fáklyákat dobtak szanaszét. Vajjon a császár bérenczei voltak? Nero keresett ilyen bűnösöket. Azon sötét, mely rétegekben kereste, hova egy kormánynak csak ki kell nyulnia, hogy áldozatokat kereshessen. A közvélemény előre is bűnösöknek bélyegezte a keresztényeket. Zárkózott életök is már elég örült rágalomra adott alkalmat. Talán azt is hallották a keresztényektől, hogy a világ vége közeledik, s hogy a tűz, mely megemésztette Sodomát és Gomorrhát, semmivé teendő a héthalmu bűnös várost. Ily szavak, melyeket kezdetben mosolylyal lehetett fogadni, később hozzátdolások által valóságos fenyegetés alakját ölthették. Ha pedig Nero költői manióból gyujtatta fel Rómát, leginkább a keresztények mögé bujhatott. Ha ártatlan volt, a közvélemény annak hívésére volt hangolva, hogy a felgyujtas a keresztények műve. Bármely esetben is Nero nem akart egy felekezetet elnyomni, hanem kizárni a városból egy tömeg embert, kiket feláldozhatott. Eljárásában azonban oly kegyetlenséget tanusított, mely nevét leginkább megbélyegezte. Nem is tartotta szükségesnek bizonyítani, hogy vajjon igaz-e a vád. Mindjárt a végrehajtásra ment át. Elfogatta azokat, akikre rámutattak. Ezek keresztényeknek vallották magukat, s a torturára még többnek is kivallották a nevét. A leégették dühe még elősegíté a hatalom kezét. S ekkor Nero szeszélyes mulat-

ságot rendezett magának s a népnek, kegyetlenségének áldozván fel azokat, kik a közvélemény előtt ugyis gyanusak voltak.

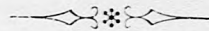
Azt sem kell gondolni, hogy Nero e rendszabályaival valami nagy állami ténnyt akart végrehajtani. Valószínűnek látszik, hogy ő nem törődött a keresztények véleményeivel, sem kiirtásukkal nem gondolt. A pogányok szemében tulajdonképen úgy tűnhettek fel a keresztények, mint istentagadók, atheisták.

A katakombákban talált régi ábrázolatok a Nero utáni korból valók. Nem lehet azt sem mondani, hogy e katakombák az ő idejében ismeretek lettek volna.

A keresztények az első évszázadban a zsidókkal együtt kerültek az Isten külső alakítását és így megtartották a mosaismus egy formális parancsát. E szó »veszedelmes babona«, melylyel Tacitus, Plinius és Svetonius élnek, elastikus értelmű, mely vagy azt mutatja, hogy az illetők épen nem értették a keresztény tant, vagy azt, hogy hitelt adtak mindazon elbeszéléseknek és rágalomnak, melyekkel a keresztényeket elhalmozták.

A Rómában elkövetett kegyetlenségek Ázsiában is visszhangot adtak. Semmi sem bizonyítja azt az egyházi írók szerint, hogy Nero így mintegy kielégítvén a nép boszuvágyát, hidegvérrel küldött volna egy üldöztetési edictumot a provinciákba a keresztények kiirtása végett. Ha a fölguyjtási vád ért valamit Rómában, hol a tűz jelei mindenütt láthatók voltak, az emez értékét is elvesztette Ephesusban, Smyrnában vagy Pergamumban. Sőt azt lehet mondani, hogy a nagy fejedelmi haragnak gyors és rettenetes hatása van, de nem huzamos és nem sújt kétszer. Nero kegyetlensége ki volt merítve azon ünnepélyek által, melyeket kertjeiben rendezett.

Mi azt hiszszük, hogy Nero semmiféle edictumot sem adott ki a keresztények ellen. De vajjon az van ezzel mondva, hogy Rómán kívül egy sem esett üldöztetés alá? Épen nem. A praefectusok és proconsulok a tartományokban a császár Rómában kiadott parancsában hallgatólagos rendeletet, jeladást, iránypontot láthattak. Ki fogja azt elhinni például, hogy Felix vagy Festus, ha megtudták, hogy Nero a római keresztényeket kiirtotta, mialatt szent Pál még kezeik közt volt, kitétek volna magukat a zavarnak, hogy őt a zsidók ellen védelmezzék? Kiszolgáltatták vagy megölték volna minden scrupulus nélkül. A római keresztények elitélése Nero által bizonyonyal titkos parancs volt egyszersmint az ázsiai keresztények elfogatására. A középonti hatalom cselekedve beszélt és a szolgálai hatóságok részéről a fejedelem tettei decretumok gyanánt fogadtattak. És valóban a proconsularis Ázsiában bőven ontatott a keresztények vére. Itt sokkal számosabbak is voltak, nyiltabban is léptek fel, mint Olaszországban, és fanatikusabb nép közé valának vegyülve.

Egy tizenhatodik századbeli bankár.

(Vége.)

Ily kincsek birtokában, helyes érzékkel a művészet alkotásai iránt, építetté a »föld legszebb nyárilakát« a Lungarán Rómában, egy hosszú utcán, mely Rómát a Trastevere külvárossal összeköti. Baldassar Peruzzi építette, ki akkor még kevésbé ismert nevű építész volt, s hirét ezen épülettel alapította meg. Az épület maga nem nagyszerű, nem imponans, de nemas stylben van tartva, egy gazdag műbarátnak egyszerűen szép kéjlaka. Midőn az építés be volt fejezve, Peruzzi az épület külső falait al chiaroscuro festményekkel halmozta el, melyeknek azonban ma már nyoma nem látható. Az alsó emelet egy nyilt csarnokát, mely később befalaztatott, Peruzzi Perseus és Me-

dusa történeteiből merített jelenetekkel díszítette, a felső emeletben Sodoma, Nagy Sándor és Roxane lakodalmának gyönyörű frescói voltak. Chigi Rafaellal baráti viszonyban állott s megnyerte az ő művészi kezét is a további ékítésekre. Ugyan azon csarnokban, melyet Peruzzi frescókkal ékesített, festé Rafael Galatheát, a modern mythologiai festmények legremekebb példányát. Életének utolsó éveiben alkotá Rafael Psyche híres történetéhez a vázlatokat az alsó csarnok számára, melyeket azonban már csak tanítványai fejeztek be.

Chigi nagy fényvel rendezte be nyári lakát s nagy pompát fejtett ki. Vendégei között ott voltak a legelső bibornokok, sőt a pápák is. A lakomák alkalmával az arany edények és ét-szerek minden tál étel után a Tiberisbe dobattak, hol elrejtett hálók fogták fel. Egész Olaszország beszélt róla, midőn gyermekének megkeresztelése alkalmával X. Leo pápát villájában megvendégelte. Papagály nyelveket ettek; egészen Konstantinápolyból hozták az eleven halakat. Későbbi házassága alkalmával X. Leo pápa maga eskette meg nagy ünnepélyességek között. Négy nappal ezen fényes ünnepély után Agostino Chigi meghalt (1520). Róma alig látott valaha oly ünnepélyes temetést. Hamvai a S. Maria del Popolo egyházban tétettek örök nyugalomra, egy kápolnában, mely a loretoi szűz Mária tiszteletére Rafael vezetése alatt építtetett. A szerencse állhatatlanságának általános sorsa a Chigi családot is utolérte. Már 1528-ban be kellett zárniok banküzletüket Rómában, alkalmasint ők is sokat szenvedtek, mint Róma összes lakói, midőn 1527-ben V. Károly csapatai a várost kirabolták. Adósságokkal terhelve visszatértek Sienába, hol a család ez ága 1580-ban kihalt. A gyönyörű nyárilak újra került, s az árverésnél Alessandro Farnese bibornok vette meg. Róla neveztek el Farnesinának. A Farnese család kihalt után (1731) Don Carlos, V. Fülöp és Farnese Erzsébet fia örökölte, általa a nápolyi bourbonok birtokába került. Ferencz, az utolsó nápolyi király e nyári lakot Vermudes de Castrónak 99 évre bérbe adta.

A tizenhetedik században a Chigi család Rómában ismét visszanyerte régi fényét s Fabio Chigi, Agostino fivérének, Gismondónak egyik utóda, VII. Sándor név alatt a pápai trónra ült. Rokonai Rómában mint farnesei és campagnanoi, majd aricciai hercegek folytatták a családot s maig a legelső családok közé tartoznak.

Előfizetési fölhívás

A »Katholikus Hetilap« 1876. évi folyamára folyvást előfizethetni. Kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy előfizetéseiket megújítani méltóztassanak.

A lap előfizetési ára: **Egész évre 4 frt; félévre 2 frt; negyedévre 1 frt.**

Az előfizetési pénzek a Szent-István-Társulat igazgatóságához küldendők (Budapest IV. kerület, Lövész-utca 11. sz.). Az előfizetési pénzek beküldésére legalkalmasabbak a postai utalványok.

Gyűjtőknek 8 előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

RÖVID HIREK.

— Legfelsőbb adomány. A király ő Felsege szörény megyei Schnellerruhe községnek iskola és kápolna építésére 500 forintot adományozott. — A királyné ő Felsege a hozzá

folyamodott budapesti lakosok legszegényebb s legérdemesbjeinek magánpénztárából négyszáz forintot küldött a belügyminiszter utján kiosztás végett Ráth főpolgármesterhez.

— **Bonnaz Sándor** csanádi püspök a múlt évben 67,031 forintot adott jótékony czélokra.

— **Kitüntetés.** A király ő Felsege Janikovies Alajos prépost és hatvani plébánosnak a nevelés és oktatás körül szerzett érdemei elismerésül a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét adományozta.

— **Toldy Ferencz** családja. A király ő Felsege megengedte, hogy azon négyezer forintnyi tiszteletdíjből, mely Toldy Ferencz számára az országos költségvetésben 1876-ra előirányoztatott, kétezer forint a boldogult családjának kiszolgáltatásék s ezen eljárás a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a zárszámadás alkalmával igazoltassék.

— **Graef Ede** altábornagy s a VI. erdélyi honvédkerület parancsnoka, József főherceg, honvédségi főparancsnok adalátusává nevezetett ki.

— **Egyházi előléptetés.** Irsik Ferencz erdői plébános és szentszéki ülnök a szathmári székeskaptalan kánonokjává nevezetett ki.

— **Magyar tudósok kitüntetése.** Az olaszországi »Academia Heraldica« Römer Flórist, Pesty Frigvest, Henszlmann Imrét és b. Nyáry Albertet megválasztotta rendes tagjaivá.

— **A jászóvári prémontréirendi kánonokok** 1876. évi névtára megjelent. A rend főnöke Kacsvinszky Viktor; az összes személyzet létszáma 1 prépost, 67 áldozónövendék, 9 egyszerű fogadalmat tett papnövendék, 7 ifjabb, 7 újoncnövendék. Tanügygyel foglalkoznak 44, a lelkipásztorkodás terén működnek 12, más hivatalokra alkalmazvak 12. hit-tanhallgató növendék 16, gymnasiumi tanulmányokat végző 7. A rend vezetése alatt álló tanintézetekben az összes hallgatók száma 1249.

— **Jótékonyosság.** A karácsonyi ünnepek alkalmával a terézvárosi bölcsődében 55, a józsefvárosiban pedig 66 szegény gyermeket láttak el téli meleg ruhával és cipővel.

— **A margitszigeti híd** mindkét feljárója már teljesen elkészült s az építményt a vállalkozók december 30-ikán átadták a kormánynak. A híd a teherpróba megejtése után, január 20-ika táján, át fog adatni a közforgalomnak.

— **A jég** Budapestnél szombatn reggel kilencz óra tájban megállott s a Duna egészen be van fagyva. A vízállás azonban rendkívül magas, 15½ fél láb 0 felett, s nagyon félhető, hogy tavasszal, ha a hó olvadni kezd, a Duna kiárad. mint-hogy az eddigi tapasztalatok szerint a víznek legalább is tíz lábot kell emelkednie, hogy a jégburkot fölszakítsa s elvigye. A fővárosi hatóság már most intézkedett az előfordulható veszélyek elhárítása végett.

— **A hazai kertészegylet** a husvéti ünnepek táján egyes kiállítást készül rendezni a Beleznay-kert helyiségeiben. A kiállítás tárgyai virágok, gyümölcsök és hávelyes vetemények lesznek. Akik a kiállításban részt akarnak venni, jelentkezzenek Renels V. magkereskedő vagy Fekete József urnál, a fűvészkerti főkertésznél.

— **Halálozások.** Csiky József Aradon 71 éves korában. — Kallós Dániel ügyvéd Nagy-Károlyban, élte 71-ik évében. — Walthier Alajos fővárosi polgár 76 éves korában. — Kőrmeny Károly ügyvéd Budapesten 39 éves korában. — Gr. Haugwitz nyug. tábornok Pozsonyban. — Magyar

Endre m. kir. vasuti osztálymérnök Miskolczon, 35 éves korában. — Legidősb gr. Teleki Sándor f. hó 4-kén Marosvásárhelyen, élte 65. évében. — Zöldi Miklós ismert vidéki színész f. hó 7. Aradon. — Ercesey Lajos földbirtokos s takarékpénztári ellenőr Hajdu-Böszörményben.

— A csillagkeresztes hölgyek sorából mult évben tizenheten hunytak el.

— Berlin lakosainak száma, a legujabb népszámlálás szerént, 968,621. — Az Aetna nem akar pajtása, a Vezuv mögött maradni, s szintén reá szánta magát a kitörésre. Már előkészületeket tesz; mult hó 20-ikán egy mellék krateréből vörös füst tört ki. — A bordeauxi városház mult hó 31-kén nagy részben leégett, a pénz és levéltárt azonban sikerült megmenteni. — A libanoni híres czédrusokból egy darab Párisba fog kerülni. A legnagyobbat a vihar legközelebb gyökerestől kiszakította s Debs beiruti maronita érsek elhatározta, hogy azt a maroniták nevében elküldi a Montmartren Jézus szent szívének tiszteletére épülő templom számára. — Az angol királynő bajnoka (champion of the queen), Henry Lyonel Dymoke, a napokban meghalt Londonban. Ezen bajnok tiszte tulajdonképen abban állna, hogy a király vagy királyné koronázása alkalmával teljes vértzetben kiáll s párbajra szólít mindenkit, ki a koronázott jogát kétségbe vonja. Ezt a szokást azonban IV. György óta nem alkalmazták s csak a czim maradt meg, melyet a Dymoke-család örököl már évszázadok óta. — Rothschild Antal, a londoni Rothschild-ház feje 65 éves korában Londonban elhunyt. — Ducrot francia tábornokot a pápa ő Szentsége római gróffá nevezte ki.

IRODALOM.

— Előfizetési felhívás az „Irodalmi Értesítő“ II. (1876.) évfolyamára. A sajtó szapora termelése korunk követelményei közé sorolta oly szaklapnak fontartását, mely az irodalom iránt érdeklődő közönséget a szellemi tevékenység sokoldalú termékeivel megismertesse és ezek becének méltánylására képesítse. Az »Irodalmi Értesítő« keletkezésekor e czélt tűzte ki magának és e czél valószínűsítése biztosította egyszersmind létjogát. A hazánk különböző vidékeiről nyert elismerő iratok, a hírlapok helyeslései felbressztik bennünk a hiedelmet, hogy a közönség e hézagpótló munkálkodást megelégedéssel fogadta. A fölmerült közszükséglet, melynek kielégítésére az áldozatkészéget megőrző »Irodalmi Értesítő« vállalkozott, eléggé indokolja azon körülmény, hogy az általunk követett pályára más hason irányu lap is lépett. Mi a kezdet nehézségein túl levén, újult erővel fogtunk e vállalat folytatásához, azon őszinte reményben, hogy a közügyeknek lehetőleg meg fogunk felelni.

1. Főfeladatunkat fogja képezni a jelentékenyebb hazai és külföldi irodalmi termékek tartalmának szigoruan tárgyilagossá ismertetése, méltánylása és irodalmi becének megállapítása, kiváló tekintettel ama hatásra, melyet akár a tudományos világban, akár a társadalmi életben eredményeztek. E hatás jellemzésében, állandóan viszonyba állítjuk az illető irodalmi termékek szellemét az általunk képviselt kath. iránynyal.

2. A »Vegyesek és irodalmi hírek« rovatába foglaljuk a különböző nemzetek körében fölmerülő irodalmi tüneményeket. Ezen kívül élénk figyelemmel kísérendjük hazai irodalmunk minden irányu mozzanatait, hogy az olvasó a hazai művelődés iránt folyton tájékozva legyen.

3. Külön rovatban fogjuk bemutatni úgy a kath. sajtót képviselő, valamint egyéb maradandóbb becsü hazai és külföldi

tudományos (német, francia, olasz és angol) folyóiratok tartalomjegyzékét.

4. A »Könyvészet« című rovat tartalmazni fogja a figyelemre méltó új irodalmi termékeket szakmák szerint beosztva, melyeket itt-ott természetök szerint rövid megjegyzésekkel fogunk kísélni, hogy az érdeklődőknek annál könnyebb és világosabb áttekintést nyújthassunk.

5. Mi összeköttetésben levén a külföld első rangu kiadóival és a könyvpiac nevezetesebb czégeivel, minden a könyvészetet illető kérdésben alapos felvilágosítással és útbaigazgatással szolgálhatunk.

Az eddigiekben kifejtett czélunk végett mig egyrészt igényt tartunk a művelt közönség tömeges pártfogására, addig másrészt ép ezen okból tisztelettel felkérjük az egyes szerzős kiadó urakat, hogy szerkesztőségünket műveik és kiadványaik egy példányával megtisztelni sziveskedjenek. A közlésre szánt cikkek, u. m. bírálatok, ismertetések sat. a szerkesztőségre címelve Buzárovits Gusztáv esztergomi könyvkereskedéséhez küldendők. Az »Irodalmi Értesítő« 1876. évi, azaz II-ik folyamata havonként jelenik meg egy ivnyi (összesen a mellékletekkel együtt 14 ivnyi) tartalommal, csinosan kiállított nagy 8-rét alakban. Előfizetési ára egész évre bérmentes szétküldéssel együtt csak 1 o. é. frt. Gyűjtőknek tíz példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk. Az »Irodalmi Értesítő« II-ik évfolyamának első száma 1876. január első hetében jelenik meg. Esztergom 1875. december hóban. Buzárovits Gusztáv, kiadó, Maszlaghy X. Ferencz és Sédá Ernő, szerkesztők.

— Előfizetési felhívás ily című munkára: „A keresztény vallás isteni eredete és szükséges volta korunk tévelygeivel szemben.“ Irta: Dr. Bitá Dezső, pannonhalmi szentbenedekrendű áldozár s egyetemi ny. r. tanár. A budapesti m. kir. egyetem hittudományi kara által Horváth-féle jutalommal koszoruzott pályamű. Második kiadás. A kegyes fogadtatás, melyre szerény művem mindjárt megjelenésekor lón méltatva, annak második kiadását tette szükségessé. Minthogy azonban ez a nyomdai tetemes költség miatt részemről nagyobb anyagi áldozat nélkül csak úgy lehetséges, ha a t. cz. közönség megtisztel becses pártfogásával: ezért a már f. é. márcziusban sajtó alul kikerülő 36 nagy 8-adrét ivnyi munka ára 2 frt. Előfizetés- s megrendelésre legalkalmasabbak a postai utalványok vagy levelező lapok, melyeket közvetlenül hozzám (Budapest, kis-salétrom-utca 1019. sz. vagy: egyetemi épület) intézni méltóztatassanak legalább márczius végeig, mert bolti ára drágább lesz. A könyvkereskedői uton való előfizetést mellőzni kérem. Tíz példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedem. Budapest, 1876. január 4.

Dr. Bitá Dezső.

— Pályázat. Pestmegyei Czegléd-Berczel községben az I. osztályu róm. kath. tanítói állomás megürülvén, annak betöltésére pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme: Egy 2 szobából, konyha-, kamra-, istálló-, fafélszerből és házi kertből álló külön lakás. Készpénzben 252 frt o. é. és 10 hold (1200 □) szántóföld használat. A tanyelv magyar és német.

Kellően felszerelt folyamodványok a czegléd-berczeli róm. kath. iskolaszék elnökéhez címelve 1876-ik évi január hó 20-ig alólírotthoz beküldendők. A megválasztott tanító két hét alatt helyét elfoglalni köteles. Kelt Törtelen december hó 22-én 1875. Fekete Tamás, czeglédkerületi esperes.

(3-3)

Posta: helyben per Czegléd.

MINDENFÉLE.

Egy fa, melynek gyökere virágzik. A kakaofa, melynek Linné, az újabb természetvizsgálat atyja, »isteni eledel« (Theobrama) nevet adott, mert nagy barátja volt a csokoládénak, különös sajátosságokkal bír. Virágai például nem az apró ágakon vannak, de a törzs és a főágak hejaiból nőnek ki s az egész fát ellepik. A legnevezetesebb azonban a kakaofánál, hogy gyakran a földből künmlévő gyökerei is virágoznak.

A legrégebb lópatkók. A görögök nem ismerték a lópatkót; legalább sem Xenophon nem tesz rólok említést a lovokról irt könyvében, sem a régi emlékeken előforduló lovak patáin nem látható patkó. A rómaiaknál később használatban volt a lópatkó, s Severus korában már általánosan el volt terjedve azonban nem szegekkel erősítették a lovak patáihoz, csak oda kötötték. Nero öszvéreinek arany talpakát csináltatott. Franciaországban 481-ben fordul elő a patkó. Angolországba Hóditó-Vilmos (1066—1087) vitte be a patkók használatát. Midőn Bonifaciust toscanai ögróf, korának egyik leggazdagabb fejedelme, 1038-ban arájáért, Beatrixért ment, egész kísérete oly fényes volt, hogy még lovainak patkói sem vasból, hanem ezüstből, sőt még a patkószögek is ebből voltak, s ha a lovak lábairól lehulltak, annak tulajdonává lettek, aki megtalálta.

Egy óriási hordó. Midőn IV. György, Anglia királya ohaját nyilvánította a londoni Barclay és Perkins-sörfőzde megtekintésére, a tulajdonosok kérték a királyt, hogy engedné meg nekik, hogy őt megvendéghellessék. A villás reggelit egy meglehetősen tágas, fényesen berendezett szobában költötték el. A király a reggeli után a sörfőzde berendezését akarta látni s különösen a híres óriási hordókat, Perkins erre fölállt s jelentette, hogy ő Felsége éppen ezen hordók egyikében reggelizett.

Kié a szél? A 14. század közepén a windsheimi augustinus zárda Oberysse tartományban egy szélmalom akart építtetni, mit a szomszéd földbirtokos meggátolni ügykezett, azt állítván, hogy a szél azon a vidéken az övé. A szerzetesek az utrechti püspökhöz fordultak, kinek kormánya alá tartozott a tartomány, s a kormányzó püspök egy rendeletben kijelenté, hogy egész Oberysse tartományban a szél az övé, s emélfogva 1341-ben engedélyt adott a zárdának a szélmalom építésére.

V. Károly császár a fiatal apródokat, kik másokat rágalmaztak, sajátosságos módon akarta büntetni. A rágalmazóknak tudniillik a kastély folyósóján több órán ugatniok kellett. A fiatal bünösök száma rövid időn annyira megsaporodott, hogy két héttel a császári rendelet érvénybe lépte után a császári tanácsosok folyamodtak annak visszavétele végett »mert a sok ugatás miatt gyakran egész dél előtt nem támad egy okos gondolatuk s nem képesek dolgozni.« A császár ennek folytán felfüggesztette rendeletét.

Szerkesztői üzenetek. A »Csulódás«, ha versei gördülékenyebbek, rímei jobbak s képei találókabbak lennének, — adható lenne. Hogyan mondhatja ön reményt vesztve:

Szétszórva uszaki sajkám romjai,

Mint rabláncok hosszú fogság után?

F. J.-nek: »Atyám sírján« adni fogjuk. — G. J.-nek: »Az arany saru« nem adható úgy mint beküldte, simítson rajta, s ha rimein s a versek gördülékenységén javított, küldje be újra. Ha akkor beválik, adni fogjuk. — Jékeinek: Meg fog jelenni, csak egy kis türelmet kérünk.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1876. Nyomatott az »Athenaeum« nyomdájában (Ferencziek tere Athenaeum-épület.)

Társulati Értesítő.

Szent-István-Társulat.

K i m u t a t á s

a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. fit kr.

Tóth János kir. tanácsos Szegedről	72	45
Gruzling Ferencz magyarorszáki plébános	12	60
Láposy G. Márton perlaki h. alesper. plébános	25	20
Koller János esper. adonyi plébános	18	90
Szabados Antal kalocsai papnöveldi aligazgató	78	75
Plauk Ferencz krasznabélteki tanító	7	—

Jótékony adakozások.

IX. Pius pápa ő szentségének Bakonybélből N. N.	5	—
Balás Theofil sz. ben. r. perjel	5	—
Nyulassy Antal sz. ben. r. plébános	5	—
Az Oltáregyletnek: Balás Theofil sz. ben. r. perjel	1	—
» Nyulassy Ant. » » » pléb.	3	—
A Jézus szentgyermekségi társulatnak a hasonnevű taksonyi társulat	1	50

Hirdetés.

Magyarhonban

leghövebben fölszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekkel

római katolikus és görög rítusban.

Misemondó-ruhák,

Dalmatikák, pluvialék

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tízaranyozott, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

PONTIFICÁLÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiserelésig.

OBERBAUER ALAJOS,

váczi-utca 15. szám, Budapesten.

(2—52.)